

ZARZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 11 września 1959 r.

w sprawie werbunku robotników.

Zmniejszenie rezerw siły roboczej w kraju, spowodowane sytuacją demograficzną, przy równoległym wzroście zadań inwestycyjnych i produkcyjnych, związanych z realizacją narodowych planów gospodarczych, wywołuje duże trudności w werbunku męskiej siły roboczej. Stan ten stwarza konieczność ujawniania wszelkich rezerw wewnętrznych w zakładach pracy oraz potrzebę bardziej niż dotychczas intensywnego

prowadzenia werbunku w miejscowościach nie zaktywizowanych gospodarczo, położonych z dala od szlaków komunikacyjnych, gdzie występują jeszcze nadal nadwyżki siły roboczej. W związku z powyższym na podstawie § 2 oraz § 6 ust. 2 uchwały nr 234 Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1959 r. w sprawie werbunku robotników (Monitor Polski Nr 63, poz. 323), zwanej dalej „uchwałą”, zarządza się, co następuje:

I. Planowanie i zarządzanie werbunku.

§ 1. 1. Zakłady pracy mogą zgłaszać zapotrzebowania na robotników z werbunku, zwane dalej „zapotrzebowaniem”, pod warunkiem:

- 1) właściwego wykorzystania rezerw wewnętrznych w zakładzie pracy,
- 2) braku miejscowych rezerw siły roboczej,
- 3) posiadania odpowiedniej ilości należycie wyposażonych kwater dla zwerbowanych robotników oraz zapewnienia im możliwości wyżywienia.

2. Zakłady pracy składają zapotrzebowania do właściwego dla ich miejsca położenia wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej, po uprzednim zaopiniowaniu zapotrzebowania przez jednostkę nadrzędną nad zakładem pracy, na miesiąc przed rozpoczęciem kwartału kalendarzowego.

3. Zapotrzebowanie powinno zawierać: nazwę i adres zakładu pracy, stan zatrudnienia robotników (faktyczny i planowany w kwartale), liczbę brakujących robotników, liczbę osób do zwerbowania oraz liczbę przygotowanych kwater.

4. Kopalnie węgla kamiennego składają zapotrzebowania za pośrednictwem swych jednostek nadrzędnych do Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, które — po zaopiniowaniu i uzgodnieniu zapotrzebowań z właściwymi dla miejsca położenia kopalń wydziałami zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej — przesyła zbiorcze zapotrzebowanie do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej z wnioskiem o zarządzanie werbunku.

§ 2. 1. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej zarządzają werbunki dla zakładów pracy położonych w danym województwie wyłącznie na terenie swego województwa.

2. Wszystkie inne werbunki zarządza Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej.

§ 3. 1. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej właściwych dla miejsca położenia zakładu pracy, po otrzymaniu zapotrzebowań na robotników, zlecają właściwym dla miejsca położenia zakładu pracy wydziałom zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowych rad narodowych przeprowadzenie w zakładzie pracy kontroli:

- 1) wysokości faktycznego zapotrzebowania,
- 2) liczby i stanu przygotowanych kwater,
- 3) warunków wyżywienia i kulturalno-oświatowych dla zwerbowanych.

2. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej sporządza protokół przeprowadzonej kontroli (ust. 1) według wzoru ustalonego przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej i przesyła go do wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

§ 4. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej w porozumieniu z wojewódzkimi komisjami planowania gospodarczego na podstawie protokołów, o których mowa w § 3 ust. 2, zarządzają przeprowadzenie werbunku przez wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowych rad narodowych położonych na terenie danego województwa, zawiadamiając Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej o zarządzonych werbunkach i liczbie osób przewidzianej do zwerbowania.

§ 5. 1. Zapotrzebowania zgłoszone przez zakłady pracy położone w województwach: białostockim, bydgoskim, gdańskim, kieleckim, krakowskim, lubelskim, łódzkim, opolskim, poznańskim, rzeszowskim i warszawskim powinny być pokrywane z rezerw miejscowych w drodze werbunku, który za-

rządza właściwy terenowo dla zakładu pracy wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

2. W wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach, wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowych województw określonych w ust. 1 mogą zwracać się do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie zarządzania werbunku poza terenem swoich województw.

§ 6. 1. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej przesyłają do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej wnioski i odpowiednie dla nich protokoły (§ 3 ust. 2) w celu zarządzania werbunku przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej (§ 2 ust. 2).

2. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowych niezwłocznie po otrzymaniu z Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej zarządzania werbunku — na podstawie danych wynikających z bilansu siły roboczej województwa, w porozumieniu z wojewódzką komisją planowania gospodarczego — zarządzają przeprowadzenie werbunku przez powiaty.

II. Obowiązki wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowych rad narodowych w zakresie werbunku.

§ 7. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej po otrzymaniu zarządzania werbunku z wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej:

- 1) określa, w porozumieniu z powiatową komisją planowania gospodarczego, miejskie, osiedlowe oraz gromadzkie rady narodowe, na których terenie ma być prowadzony werbunek, uwzględniając w szczególności rezerwy siły roboczej w miejscowościach nie zaktywizowanych gospodarzo i odległych od szlaków komunikacyjnych,
- 2) opracowuje treść komunikatów popularyzujących werbunek oraz powoduje ich nadawanie przez radiowęzły,
- 3) zapewnia kolportaż materiału propagandowego na terenie gromadzkich rad narodowych oraz małych miast i osiedli, w których istnieją nadwyżki siły roboczej.

§ 8. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej:

- 1) wydaje werbownikom delegowanym przez zakład pracy w trybie § 15 pisemne upoważnienie do prowadzenia werbunku, udziela instruktażu i kontroluje ich pracę,
- 2) powiadamia wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej o przybyciu werbowników.

§ 9. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej lub werbownik zawierają z osobami wyrażającymi zgodę na wyjazd do pracy w ramach werbunku — z upoważnienia i w imieniu zakładu pracy — umowy według wzoru stanowiącego załącznik do zarządzenia.

§ 10. Pracownicy młodociani, w wieku od 16 do 18 lat, mogą być werbowani do prac prostych, nie wymagających kwalifikacji albo w celu nauki zawodu lub przyuczenia do określonej pracy, po uprzednim przedstawieniu przez rodziców (ojca lub matkę albo opiekuna) pisemnej zgody na wyjazd młodocianego do pracy.

§ 11. 1. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej organizuje w zasadzie zbiorowe przejazdy osób zwerbowanych, dbając przede wszystkim o zapewnienie grupie zwerbowanych robotników przewodnictwa i opieki w czasie podróży i po przybyciu do zakładu pracy.

2. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej obowiązany jest uprzedzić telefonicznie lub telegraficznie zakład pracy o terminie przybycia grup zwierzbowanych w celu zapewnienia sprawnego ich przyjęcia.

§ 12. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej zapewni robotnikom zwierzbowanym bezpłatny przejazd koleją do miejsca pracy. W tym celu wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej wydaje robotnikom zwierzbowanym zlecenie-bilet na kredytowany przejazd koleją do miejsca pracy. Zasady wydawania zleceń-biletów oraz prowadzenia ich ewidencji określają odrębne przepisy.

§ 13. 1. Wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej, właściwy dla miejsca położenia kwater robotniczych, sprawdza zgodność stanu opieki nad robotnikami zwierzbowanymi, z przepisami uchwały oraz niniejszego zarządzenia.

2. W razie stwierdzenia uchybień i niemożności ich usunięcia w drodze bezpośredniej interwencji wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej zgłasza wniosek do wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej o wstrzymanie werbunku.

III. Obowiązki zakładów pracy w zakresie werbunku.

§ 14. Zakład pracy jest obowiązany do przygotowania hoteli robotniczych lub innych kwater, stołówek, a w miarę możliwości punktów usługowych i innych urządzeń niezbędnych do obsługi zwierzbowanych, jak również do zapewnienia właściwych warunków kulturalno-oświatowych.

§ 15. 1. Zakład pracy, na wniosek wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej prowadzącego werbunek, deleguje werbowników, o ile zachodzi potrzeba ich współdziałania w prowadzeniu werbunku.

2. Delegowanie werbowników następuje najdalej w ciągu 7 dni od dnia otrzymania przez zakład pracy wniosku, o którym mowa w ust. 1. Werbownicy powinni być dokładnie poinformowani o obowiązujących warunkach pracy i płacy dla zwierzbowanych, warunkach wyżywienia i zakwaterowania.

3. Werbownicy powinni zgłosić się w wydziale zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej, wskazanej we wniosku wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej, o którym mowa w ust. 1, w celu przydzielenia im terenu do prowadzenia werbunku.

§ 16. Zakład pracy wyznacza pracownika, który jest odpowiedzialny za sprawne załatwianie formalności związanych z przyjęciem do pracy zwierzbowanych oraz za zapewnienie zwierzbowanym należytej opieki.

§ 17. 1. Zakład pracy obowiązany jest zapewnić środki transportu do przewozu grup zwierzbowanych ze stacji kolejowej do zakładu pracy, jeżeli odległość od stacji kolejowej docelowej przekracza 3 km i nie ma innych, stałych środków lokomocji.

2. Jeżeli grupy osób zwierzbowanych kierowane są do zakładu pracy bez przewodnika transportu (pracownika wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych lub werbownika), na stacji kolejowej powinien oczekiwać przybycia zwierzbowanych pracownik zakładu pracy w celu zaopiekowania się nimi.

§ 18. Zakład pracy obowiązany jest zapewnić zwierzbowanym robotnikom, bezpośrednio po przybyciu, zakwaterowanie, możliwość skorzystania z łaźni oraz spożycia posiłku.

§ 19. Zakład pracy obowiązany jest zapewnić robotnikom zwierzbowanym szybkie załatwienie formalności związanych z przyjmowaniem do pracy w okresie nie dłuższym niż w ciągu 2 dni od ich przybycia do zakładu pracy. Jeżeli za-

chodzi potrzeba przeprowadzenia specjalistycznych badań lekarskich, czas załatwiania tych formalności może być przedłużony do 4 dni.

§ 20. Zakład pracy, przed przystąpieniem robotników zwierzbowanych do pracy, zapoznaje ich z regulaminem pracy oraz informuje robotników:

- 1) o obowiązujących warunkach pracy,
- 2) o zasadach wynagradzania (akord, dniówka) i terminach wypłaty zarobków,
- 3) o przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy.

§ 21. Zakład pracy jest obowiązany potwierdzić wydziałowi zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej przyjęcie zwierzbowanych robotników niezwłocznie po ich zgłoszeniu się w zakładzie pracy. W razie pokrycia zapotrzebowania bądź rezygnacji z dalszego prowadzenia werbunku zakład pracy zawiadamia bezzwłocznie o powyższym wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium wojewódzkiej rady narodowej, właściwy dla miejsca położenia zakładu pracy.

§ 22. Zakład pracy obowiązany jest zapewnić robotnikowi bezpłatny przejazd z miejsca pracy do miejsca zamieszkania, o ile robotnik nie opuścił bez usprawiedliwienia żadnego dnia pracy, w następujących przypadkach:

- 1) w razie rozwiązania umowy o pracę zawartej na czas wykonywania określonej roboty lub na czas określony, wskutek upływu terminu, na który umowa została zawarta,
- 2) w razie rozwiązania przez zakład umowy o pracę z powodu długotrwałej choroby robotnika lub trwałej niezdolności do wykonywania pracy,
- 3) w razie rozwiązania przez zakład pracy umowy o pracę z powodu zakończenia robót lub zmniejszenia ich zakresu.

§ 23. W razie nieprzyjęcia do pracy osób zwierzbowanych z powodu ujemnego wyniku badań lekarskich wydział zatrudnienia i spraw socjalnych prezydium powiatowej rady narodowej, właściwy dla miejsca położenia zakładu pracy, proponuje tym osobom w miarę możliwości podjęcie innej odpowiedniej pracy, a w razie braku takiej pracy lub odmowy jej podjęcia — wydaje bilety kredytowane na przejazd powrotny do miejsca zamieszkania.

IV. Przepisy końcowe.

§ 24. Nadzór nad werbunkiem sprawują Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej oraz wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów wojewódzkich rad narodowych.

§ 25. Zakłady pracy, dla których nie zarządzono werbunku, nie są uprawnione do prowadzenia werbunku.

§ 26. Nieprzestrzeganie przez zakłady pracy przepisów uchwały i przepisów niniejszego zarządzenia powoduje wstrzymanie prowadzenia werbunku w trybie określonym w niniejszym zarządzeniu (§ 13 ust. 2).

§ 27. Wydziały zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów rad narodowych sporządzają z wyników werbunku miesięczne sprawozdania statystyczne według zasad ustalonych odrębnymi przepisami.

§ 28. Przepisy zarządzenia dotyczące:

- 1) wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów wojewódzkich rad narodowych stosuje się odpowiednio do wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów rad narodowych miast wyłączonych z województw,
- 2) wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów powiatowych rad narodowych stosuje się odpowiednio do wydziałów zatrudnienia i spraw socjalnych prezydiów rad narodowych miast stanowiących powiaty.

§ 29. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: S. Zawadzki

Załącznik do zarządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 11 września 1959 r. (poz. 419).

U M O W A

zawarta dnia 19 19 r. w między zwanym w dalszym ciągu „zakładem pracy”, reprezentowa-

nym przez (nazwa zakładu pracy) a Ob. urodzonym (data urodzenia) „legitymującym się dowodem osobistym

. (nr dowodu, przez kogo wydany) „zamieszkałym w (dokładny adres miejsca zamieszkania)

- 1. Obywatel zobowiązuje się pracować w zakładzie pracy w charakterze
- 2. Zakład pracy zobowiązuje się zatrudnić Obywatela na warunkach określonych w umowie o pracę, którą Obywatel zawrze po przybyciu do zakładu pracy, jeżeli badanie lekarskie stwierdzi zdolność Obywatela do wykonywania zatrudnienia, do którego został zwerbowany.
- 3. Obywatelowi przysługuje bezpłatny, jednorazowy bilet kolejowy na przejazd do miejsca pracy.
- 4. Zakład pracy zobowiązuje się do następujących świadczeń na rzecz Obywatela:
 - a) wypłacić jednorazowy ryczałt za czas spędzony w podróży w wysokości 30 zł,
 - b) zapewnić zakwaterowanie,
 - c) wypłacać za okres załatwiania formalności związanych z przyjęciem do pracy po 25 zł za każdy dzień, licząc od dnia zgłoszenia się w zakładzie pracy do dnia zawarcia umowy o pracę.
- 5. Zakład pracy zobowiązuje się załatwić formalności, związane z przyjęciem do pracy, w ciągu dwóch dni od dnia przybycia Obywatela do zakładu pracy, a jeżeli zajdzie potrzeba przeprowadzenia specjalistycznych badań lekarskich — w ciągu czterech dni.
- 6. Jeżeli badanie lekarskie stwierdzi niezdolność Obywatela do wykonywania zatrudnienia, do którego został zwerbowany, zakład pracy może, za zgodą Obywatela, zawrzeć z nim umowę o inną pracę, którą Obywatel może wykonywać.
- 7. Jeżeli umowa o pracę nie zostanie zawarta ze względu na stwierdzenie lekarskie niezdolności do wykonywania zatrudnienia, przysługuje Obywatelowi bezpłatny bilet na przejazd koleją do miejsca zamieszkania, o ile Obywatel nie zawarł z zakładem pracy umowy o inną pracę lub nie został skierowany przez organ zatrudnienia do innego zakładu pracy.
- 8. W razie zawarcia z zakładem pracy umowy o pracę przysługiwać będzie Obywatelowi, niezależnie od świadczeń wynikających z obowiązującego ustawodawstwa:
 - a) kredytowane wyżywienie w okresie pierwszego miesiąca pracy albo — jeżeli zakład pracy nie ma możliwości zapewnienia wyżywienia — zaliczka w wysokości od 15 do 30 zł dziennie, z tym że zapłata za kredytowane wyżywienie lub zwrot zaliczki nastąpi w drodze potrącenia przy pierwszej wypłacie;
 - b) zwrot kosztu przejazdu najtańszym środkiem lokomocji z tytułu jednodniowego zwolnienia z pracy raz w miesiącu lub dwudniowego raz na dwa miesiące w celu odwiedzenia przez Obywatela rodziny, jeżeli obywatel należycie i starannie będzie wywiązywać się ze swych obowiązków i nie opuści bez usprawiedliwienia żadnego dnia pracy; koszty z tego tytułu pokrywa zakład pracy;
 - c) zwrot kosztu przejazdu najtańszym środkiem lokomocji z miejsca pracy do miejsca zamieszkania w razie rozwiązania umowy o pracę, zawartej na czas wykonania określonej roboty lub na czas określony, wskutek upływu terminu, na który umowa była zawarta, lub w razie rozwiązania przez zakład pracy umowy o pracę z powodu długotrwałej choroby lub trwałej niezdolności do wykonywania pracy, albo w razie rozwiązania przez zakład pracy umowy o pracę z powodu zakończenia robót lub zmniejszenia ich zakresu — o ile Obywatel nie opuścił bez usprawiedliwienia żadnego dnia pracy; koszt tego przejazdu pokryje zakład pracy.
- 9. W razie niepodjęcia pracy bez usprawiedliwionej przyczyny lub rozwiązania umowy o pracę niezgodnie z przepisami prawa pracy, Obywatel obowiązany jest zwrócić wszelkie świadczenia uzyskane z tytułu zawarcia niniejszej umowy.
- 10. Umowa spisana została w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których po jednym otrzymują: zakład pracy, Obywatel oraz wydział zatrudnienia i spraw socjalnych.

Wydano na przejazd koleją zlecenie—bilet nr w dniu do stacji kolejowej

(podpis przedstawiciela wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych lub werbownika)

(podpis zwerbowanego)

(pieczęć wydziału zatrudnienia i spraw socjalnych)